

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті проаналізовано стан та перспективи розвитку готельних підприємств Одеського регіону. Виявлено місце Одеської області серед інших адміністративно-територіальних одиниць України. Проведено дослідження розміщених туристів, у тому числі іноземців. Наведено показники житлового фонду та структурних підрозділів.

Представлена динаміка фінансово-господарської діяльності.

Ключові слова: готель, готельне підприємство, готельне господарство, готельна індустрія.

Постановка проблеми. За даними Всесвітньої туристичної організації [1], упродовж останніх трьох років – з 2011 по 2013, Україна займає 14 місце у рейтингу міжнародних туристичних прибуттів. Протягом 2013 року Україну відвідало 24,7 млн. іноземних туристів, що на 1,7 млн. більше ніж у 2012, та на 3,3 млн. більше ніж у 2011 році. Починаючи з 2012 року спостерігається тенденція до росту привабливості нашої країни на міжнародній арені, що пов'язано з проведенням в Україні чемпіонату Європи з футболу «Євро-2012». Щодо кількості закладів готельного господарства, то у 2013 році в Україні функціонував 871 готель, та було запропоновано 87 773 місця, тоді як у 2012 році кількість готелів досягала 850 одиниць, кількість місць – 83 310, а у 2011 – 757 готелів та 78 191 місце, що також говорить про розвиток готельної індустрії країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сучасного стану та перспектив розвитку готельного господарства в Одеському регіоні присвячені роботи вчених Галасюк С. С., Герасименка В. Г., Гусевої О. В., Давиденко І.В., Нездоймі-нова С. Г. [2].

Формування цілей статті. Метою статті є аналіз сучасного стану готельної бази та дослідження основних показників діяльності готельних підприємств Одеської області.

Виклад основного матеріалу. Одеський регіон є одним з найпривабливіших регіонів України з точки зору розвитку туризму. Це пояснюється сприятливими природно-кліматичними умовами, особливостями економіко-географічного розташування, розвинутою транспортною мережею, наявністю пам'ятників архітектури, історії та культури.

Одеський регіон входить у число лідерів серед інших областей країни за рівнем розвитку готельного господарства. Відомо, що адміністративно-територіальний устрій України складається з 24 областей, Автономної Республіки Крим (АР Крим), м. Києва та м. Севастополя. За даними 2013 року, по кількості готелів він зайняв четверте місце (57 одиниць) після Львівського (128 одиниць), АР Крим (88 одиниць) та м. Києва (88 одиниць), та Дніпропетровського (59 одиниць). За кількістю обслугованих приїжджих у закладах готельного господарства Одеська область займає шосте місце (17 1949 осіб) після м. Києва (1 021 742 осіб), Львівської (34 7863 осіб), Дніпропетровської (31 0465 осіб), АР Крим (30 1700 осіб), Донецької (18 8479 осіб).

Отже, упродовж 2013 року на 57 готельних підприємствах Одеської області було запропоновано 5597 місць у 2993 номерах для 171 949 туристів, при цьому дохід від діяльності склав 209 872,6 тис. грн., а операційні витрати – 193 952,5 тис. грн. (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика адміністративно-територіальних одиниць-лідерів України за основними показниками діяльності готельних підприємств у 2013 році

Показники / регіон	Місце у рейтингу					
	1	2	3	4	5	6
Регіон	Львівський	АР Крим / м. Київ	Дніпропетр.	Одеський	Донецький	Київський
Кількість готелів, одиниць	90	88 / 88	59	57	51	40
Регіон	м. Київ	АР Крим	Львівський	Одеський	Дніпропетр.	Донецький
Місткість, місць	14520	12927	10148	5597	5046	4748
Регіон	м. Київ	АР Крим	Львівський	Одеський	Дніпропетр.	Донецький
Номерний фонд, одиниць	8738	6388	5017	2993	2935	2870
Регіон	м. Київ	Львівський	Дніпропетр.	АР Крим	Донецький	Одеський
Обслуговано приїжджих, осіб	1021742	347863	310465	301700	188479	171949
Регіон	АР Крим	Львівський	м. Київ	Одеський	Донецький	Київський
Кількість структурних підрозділів сфери сервісу, одиниць	313	286	199	171	150	114
Регіон	м. Київ	АР Крим	Львівський	Донецький	Одеський	І.-Франк.
Доходи від наданих послуг, тис. грн.	1704479,1	614403,1	479748,8	246549,0	209872,6	157633,2
Регіон	м. Київ	АР Крим	Львівський	Донецький	Одеський	І.-Франк.
Операційні витрати, тис. грн.	1617423,4	661081,2	486641,4	219784,3	193952,5	162334,7

Складено автором за джерелами: [3, с.52-185].

Далі розглянемо стан готельної індустрії Одеської області більш детально. Як свідчать дані табл. 2, протягом 2013 р. на підприємствах готельного господарства було обслуговано на 10 449 осіб більше, ніж у 2012 р., але на 9 045 осіб менше, ніж у 2011 р. Зменшення

кількості туристів у 2012 р. може пояснюватися через те, що того року в Україні проводився чемпіонат Європи з футболу «Євро-2012», у якому Одеса не приймала участі.

Таблиця 2

Характеристика розміщених туристів у готелях Одеської області у 2011-2013 роках

Показники	Роки		
	2011	2012	2013
Кількість розміщених, осіб	180994	161500	171949
<i>З них:</i> діти у віці 0-17 років	2719	4105	4322
Іноземці	57418	49161	54123
<i>З них:</i> іноземці, які прибули до України з країн, що утворилися з колишнього СРСР	25450	22329	28499
іноземці, які прибули до України з країн далекого зарубіжжя	31968	26832	25624
кількість ночівель, проведених розміщеними особами, одиниць	394548	357589	383893
<i>З них:</i> діти у віці 0-17 років	5497	9670	11660
Іноземці	132753	114119	122242

Складено автором за джерелами: [4, с. 6,13; 5, с. 6,13; 6, с.7,16].

В той же час кількість дітей у віці до 17 років, що обслуговувалися в готелях, зросла у 2013 р., у порівнянні з попереднім роком на 217 осіб та на 1 603 у порівнянні з 2011 р. Це говорить про те, що керівникам готелів слід розширювати пропозицію послуг для туристів з дітьми.

Туристичний потік до України поділяється на дві складові: туристів з країн колишнього СРСР та туристів з інших країн світу. Звернемо увагу на те, що найчастіше до Одеської області прибувають іноземці з країн далекого зарубіжжя, ніж з країн, що утворилися з колишнього СРСР. У таблиці 3 наведено рейтинг країн, громадян яких найбільш за все приваблює подорож до нашого регіону.

З табл. 3 видно, що перша п'ятірка країн колишнього СРСР є незмінною протягом останніх трьох років та очолює її Російська Федерація. Переважно кількість туристів з цих країн зменшилась у 2012 році, в порівнянні з 2011, але збільшилась у 2013. Протягом 2013 та 2012 рр. перше місце серед іноземних прибуттів країн далеко зарубіжжя займала Німеччина, а у 2011 році – США. Загалом, серед країн далекого зарубіжжя чітко просліджуються вісім країн-лідерів: Німеччина, США, Туреччина, Ізраїль, Сполучене королівство, Франція, Польща, Італія. В останні два роки до списку ввійшли дві нові країни – Нідерланди та Румунія, замінивши Грецію та Швецію.

Далі пропонується розглянути основні показники діяльності готельних підприємств Одеської області (табл. 4).

Дані табл. 4 показують, що у 2013 р. спостерігається збільшення закладів готельного господарств у порівнянні з 2011 р. на 3 одиниці, та з 2012 р. на 7 одиниць. Не зважаючи на це, номерний фонд готелів зменшився у 2012 р. у порівнянні з 2011 на 390 кімнат. Кількість номерів зросла у 2013 р. на 273 одиниці, але рівня 2011 р. не досягла. Серед типів номерів найбільш поширеними є кімнати першої категорії (2030 одиниць у 2013 р.) та вищої категорії (767 у 2013 р.).

Таблиця 3

Розподіл іноземців у готелях Одеської області за країнами світу у 2011-2013 роках

Іноземці, які прибули до України з країн, що утворилися з колишнього СРСР						
Місце у рейтингу	Роки					
	2011		2012		2013	
	Країна	Кількість іноземців, осіб	Країна	Кількість іноземців, осіб	Країна	Кількість іноземців, осіб
1	Російська Федерація	20052	Російська Федерація	17821	Російська Федерація	21596
2	Молдова	2079	Молдова	1686	Молдова	2286
3	Білорусь	1564	Білорусь	1408	Білорусь	2764
4	Грузія	416	Грузія	488	Грузія	671
5	Казахстан	387	Казахстан	396	Казахстан	418
Іноземці, які прибули до України з країн далекого зарубіжжя						
Місце у рейтингу	Роки					
	2011		2012		2013	
	Країна	Кількість іноземців, осіб	Країна	Кількість іноземців, осіб	Країна	Кількість іноземців, осіб
1	США	4141	Німеччина	2840	Німеччина	3277
2	Німеччина	3684	США	2692	США	2380
3	Італія	2282	Туреччина	1820	Туреччина	2236
4	Польща	2011	Польща	1748	Ізраїль	1473
5	Франція	1915	Сполучене королівство	1555	Сполучене королівство	1373
6	Туреччина	1858	Італія	1390	Франція	1359
7	Сполучене королівство	1314	Ізраїль	1222	Польща	1353
8	Ізраїль	1037	Франція	1195	Нідерланди	928
9	Греція	1030	Нідерланди	982	Італія	816
10	Швеція	872	Румунія	835	Румунія	724

Складено автором за джерелами: [4, с. 17-23; 5, с. 17-22; 6, с.18-24].

У 2013 році на територіях готельних підприємств Одеської області функціонував 171 структурний підрозділ, що на 19 одиниць більше, ніж у 2011 р., та на 39 одиниць – у 2012. Лідерами серед структурних підрозділів є заклади громадського харчування (ресторани, кафе, бари) – у 2013 р. їх кількість досягла 60 одиниць. Серед структурних

підрозділів найбільш поширеними виявляються ресторани, бари та кафе – їх кількість досягає 59 одиниць у 2011 р., та 39 – у 2012.

Таблиця 4

Характеристика житлового фонду та структурних підрозділів готельних підприємств
Одеської області у 2011-2013 роках

	Роки		
	2011	2011	2011
Кількість готелів у Одеській області, одиниць	54	50	57
Місткість, місць	5757	4968	5597
Номерний фонд, номерів	3110	2720	2993
<i>З них:</i>			
Вищої категорії	714	629	767
Першої категорії	1927	1776	2030
Другої категорії	257	110	75
Третьої категорії	169	147	60
Структурні підрозділи, розташовані на території готелів, одиниць	151	132	171
<i>З них:</i>			
Перукарня	12	9	12
Пральня	18	18	21
Сауна	17	16	19
Плавальний басейн	10	10	13
Тенісний корт	4	3	4
Тренажерний зал	7	8	8
Автостоянка	20	17	19
Заклади громадського харчування (ресторан, кафе, бар)	53	39	60
Заклади торгівлі (магазин, кіоск тощо)	7	11	12

Складено автором за джерелами: [4, с. 11-12, 27-28; 5, с. 11-12, 27-28; 6, с. 14-15, 29-30].

Аналізуючи дані таблиць 2-4, можна дослідити чітку тенденцію, яка полягає у наступному: підйом у 2011 р. різко змінюється падінням у 2012, коли Одеса була за межами проведення головної спортивної події Європи – «Євро-2012», тим самим відштовхнувши потік туристів у регіон, та знову невеличкий підйом у 2013 р., який, однак, поки ще не досяг рівня 2011 р.

З метою більш розгорнутого з'ясування стану готельного господарства Одеської області, розглянемо основні показники фінансово-господарської діяльності готельних підприємств (табл. 5).

Динаміка фінансово-господарської діяльності готельних підприємств Одеської області
у 2011-2013 роках

Показники	Роки			Δ за 2011-2013 рр.		Δ за 2012-2013 рр.	
	2011	2012	2013	абс.	%	абс.	%
1. Доходи від наданих послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних платежів), тис. грн.	223589,6	188770,2	209872,6	-13717	-6,13	21102,4	11,18
<i>У тому числі:</i>							
2. Від продажу номерів (плата за проживання)	170617,2	161498,1	171654,8	1037,6	0,6	10156,7	6,28
3. Від реалізації пугівок	1836	-	5450,7	3614,7	196,87	-5450,7	-
4. Від додаткових послуг, що не входять у вартість номера пугівки (курсівки)	51136,4	27272,1	32767,1	-18369,3	-35,92	5495	20,14
5. Операційні витрати, тис. грн.	219598,3	187947,7	193952,5	-25645,8	-11,67	6004,8	3,19
<i>У тому числі:</i>							
6. Матеріальні витрати	56386,3	55394,4	61683,3	5297	9,4	6288,9	11,35
7. Оплата праці	39802,4	39122,9	41298,7	1496,3	3,75	2175,8	5,56
8. Відрахування на соціальні заходи	14150,1	14102,2	15084,1	934	6,6	981,9	6,96
9. Відрахування на амортизацію	23261,4	21791,7	25121,2	1859,8	7,99	3329,5	15,27
10. Інші операційні витрати	85998,1	57536,5	50765,2	-35232,9	-40,96	-6771,3	-11,76
11. Інші витрати	34136,5	4210,2	2426,3	-31710,2	-92,9	-1783,9	-42,37
12. Прибуток, тис. грн. (ряд 1 – ряд 5)	3991,3	822,5	15920,1	11928,8	298,87	15097,6	1835,57
13. Рентабельність витрат, % (ряд 12: ряд 5 * 100)	1,82	0,437	8,20	6,38	350,54	7,76	1776,4
14. Рентабельність продажів, % (ряд 12 : ряд 1)	1,78	0,435	7,58	5,8	325,84	7,145	1642,5
15. Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	1718	1637	1930	212	12,34	293	17,89
16. Середньооблікова кількість позаштатних працівників (працюючі за договорами та зовнішні сумісники), осіб	97	112	63	-34	-35,05	-49	-43,75

Складено автором за джерелами: [4, с. 29-32; 5, с. 29-32; 6, с. 31-34].

Дані табл. 5 свідчать про те, що рентабельність витрат знаходиться на дуже низькому рівні. У 2011 р. вона склала 1,82%, у 2012 знизилась на 1,383%, а у 2013 зросла на 6,38% по відношенню до 2011 р. Цей показник характеризує ефективність поточних витрат підприємства, їхню окупність і величину прибутку, що припадає на одиницю продукції. За останні три роки на підприємствах готельного господарства Одеського регіону спостерігається надто високий рівень операційних витрат відносно доходів від наданих послуг, та як наслідок – низький рівень прибутку. У той же час, рентабельність продажів знаходиться на ще нижчому рівні, ніж рентабельність витрат. У 2012 році цей показник зменшився на 1,345% у порівнянні з попереднім роком, а у 2013 зріс на 7,145%. Зростання цього показника може відображати зростання цін на послуги при постійних витратах або збільшення попиту та відповідно зниження витрат на одиницю продукції. Зменшення даного показника відображає зворотні тенденції. Крім того, цей показник показує частку прибутку у виручці від реалізації, відповідно, співвідношення у неї прибутку та повної собівартості продукції, що реалізовується. Саме за допомогою даного показника підприємство може прийняти рішення відносно вибору шляху збільшення прибутку: збільшувати собівартість чи обсяг виробництва.

Висновки. Отже, Одеський регіон – це один із лідерів, що за окремими показниками та входить у число найбільш відвідуваних областей країни. Але, не дивлячись на це, деякі напрями потребують розвитку. З цією метою необхідно розширювати інфраструктуру, створювати нові, цікаві програми лояльності, акційні та спеціальні пропозиції, що дасть змогу залучити більше клієнтів та збільшить доходи готельних підприємств.

Список використаної літератури

1. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/ru>.
2. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / за заг. ред. проф. В. Г. Герасименка; авт. кол.: В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.
3. Туристична діяльність в Україні у 2013 році: статистичний бюлетень / Державна служба статистики України. – К.: ДССУ, 2014. – 272 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Діяльність колективних засобів розміщування в Одеській області у 2011 році [відповід. за випуск Шевченко І. Г.]: статистичний бюлетень / Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса.: ГУС, 2012. – 94 с.

5. Діяльність колективних засобів розміщування в Одеській області у 2012 році [відповід. за випуск Шевченко І. Г.]: статистичний бюлетень / Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса.: ГУС, 2013. – 92 с.
6. Діяльність колективних засобів розміщування в Одеській області у 2013 році [відповід. за випуск Шевченко І. Г.]: статистичний бюлетень / Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса.: ГУС, 2014. – 90 с.

ГАЛАСЮК Е. А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГОСТИНИЧНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ОДЕССКОГО РЕГИОНА

В статье проанализировано состояние и перспективы развития гостиничных предприятий Одесского региона. Выявлено место Одесской области среди других административно-территориальных единиц Украины. Проведено исследование размещенных туристов, в том числе иностранцев. Приведены показатели жилищного фонда и структурных подразделений. Представлена динамика финансово-хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: гостиница, гостиничное предприятие, гостиничное хозяйство, гостиничная индустрия.

GALASIUK K. A. CURRENT SITUATION AND ACTIVITY OF ODESSA REGION HOTEL ENTERPRISES

The paper analyzes the status and prospects of development of hotel business in Odessa region. The place of Odessa region among other administrative and territorial ukrainian units was discovered. The research of hosted tourists, including foreigners was conducted. The figures of housing departments and structural units were showed. The dynamics of financial and economic activity was represented.

Keywords: hotel, hotel enterprise, hospitality, hotel industry.